

Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΣ

Βίκτωρ Ιβάνοβιτς

Όπως κάθε επέτειος, έτσι και η φετινή, των εκατό χρόνων από την γέννηση του Οδυσσέα Ελύτη (1911-1996), έγινε αισίως αφορμή για να αναστοχαστούμε διάφορες πτυχές της προσωπικότητας και του έργου του μνημονευθέντος: κατά προτίμησιν δε εκείνες οι οποίες έχουν περιέλθει, λίγο έως πολύ, στην λήθη. Μία εξ αυτών –όχι ακριβώς λησμονημένη, αλλά που «σηκώνει» περαιτέρω διεύρυνση και εμβάθυνση– είναι η σχέση του ποιητή με τον Ανδρέα Κάλβο (1792-1869). Ως γνωστόν ο Ελύτης, με το δοκίμιο-μανιφέστο «Η αληθινή φυσιογνωμία και η λυρική τόλμη του Ανδρέα Κάλβου» (1942), συνέβαλε τα μέγιστα στην επαναξιολόγηση του Ζακυνθινού μέσα από το αισθητικό και το αξιακό σύστημα της Γενιάς του '30, στην απαλλαγή της πρόσληψής του από τα στερεότυπα της «πατριωτικής ποίησης» και στην καταξίωσή του ως προαγγέλου του ώριμου Μοντερνισμού του 20ού αιώνα. Πλην όμως για τον Ελύτη ο Κάλβος δεν είναι μόνον ένας πρόδρομος (μεταξύ άλλων) της γενιάς του, αλλά και ένας δικός του «πρόγονος». Από αυτής της σκοπιάς ιδωμένη, η σχέση τους, και μάλιστα στενότερη καθίσταται και πιο συγκεκριμένη, υπό την έννοιαν ότι διαμορφώνεται ως επίδραση. Μια τέτοια σχέση δεν είναι ποτέ απλή, αφού η διαχείριση της επιδράσεως μεταξύ ποιητών θέτει προβλήματα πολυσύνθετα από θεωρητικής απόψεως και δραματικά από υπαρξιακής.

1. Περί επιδράσεως: Πόλεμος και ειρήνη

Για την επισκόπηση αυτών των προβλημάτων προτείνω ως αφετηρία ορισμένες ιδέες του Αμερικανού θεωρητικού Harold Bloom. Μία εικοσαετία πριν από το γνωστό του *Western Canon* (1994), ο Bloom είχε ήδη κατακτήσει την αναγνώριση του ακαδημαϊκού κόσμου των ΗΠΑ με την *Anxiety of Influence* (1973), πόνημα όπου το βασικό θέμα της συγκριτικής γραμματολογίας γίνεται αντικείμενο ερμηνείας σε γνωστικό και ψυχαναλυτικό κλειδί. Σήμερα πλέον, έχοντας την δυνατότητα να αναγνώσουμε την Αγωνία της επίδρασης! εκ παραλλήλου –ή μάλλον συμπληρωματικά– με τον Δυτικό κανόνα, το προγενέστερο βιβλίο φαντάζει τουλάχιστον εξίσου ερεθιστικό όσο και το πιο πρόσφατο, αν και (ας το πούμε ευθέως) δεν έχουμε ακόμη αξιολογήσει ούτε αξιοποιήσει δεόντως την όλη θεωρητική εμβέλειά του.